

MÚZEUMI PREPARÁTOR

SZAKMAISMERTETŐ INFORMÁCIÓS MAPPA

Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program
(HEFOP) 1.2 intézkedés

„Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat fejlesztése”

MÚZEUMI PREPARÁTOR

Feladatok és tevékenységek

Az épített környezetben az éghajlati változások és a társadalmi szokások egyaránt okozhatnak károkat, például az általános felmelegedés következtében, elporladhat bizonyos kötőanyag az építményekben vagy a nem lakott, elhanyagolt lakóházak, kúriák, kastélyok, stb., a karbantartás hiánya miatt mennek tönkre. Bizonyos épített környezeti elemeket túlhaladta a fejlődés, így ezeket már nem használjuk, de emlékét érdemes megőrizni. E gondolat következtében jöttek létre a skanzenek, ahol több száz év emlékeit gyűjtötték össze és tették megismerhetővé a következő évszázadok emberei számára. A természeti környezet változása talán még szembetűnőbb, hiszen hosszú évezredek alatt jelentősen megváltozott környezetünk és az azt alkotó élő növényzet, állatok. Szinte naponta halljuk a tömegkommunikációban, hogy védenünk kell egyes növények lelőhelyeit vagy állatok életfeltételeit. Az emberi gondoskodás ellenére a természeti környezet változása megállíthatatlan, s így bizonyos növény és állatfajok egy idő múlva már csak múzeumokban láthatók. Ahhoz, hogy a múzeumok évezredekre visszamenőleg bemutathassák a környezetünkben élt vagy élő növényeket, állatokat, sok ember együttműködése szükséges, ezek közül az egyik a múzeumi preparátor.

Melyek a jellemző feladatok, tevékenységek ebben a szakmában?

A múzeumi preparátor múzeumi gyűjtemények tömeganyagának preparálását és kezelését végzi, muzeológus irányítása mellett.

Fő feladata két csoportra osztható, egyrészt gyűjtéseket végez terepen, a gyűjtött anyagot helyszínen feldolgozza, cédulázza, másrészt konzerválja is azokat. A gyűjtés, élő, természeti környezetben történik, amely során be kell tartania a környezetvédelmi és a természetvédelmi előírásokat.

A konkrét anyagokat, illetve a gyűjteményi anyagot leltározza, nyilvántartásba veszi, gondoskodik a múzeumi kártevők elleni védekezésről, és a megfelelő klimatikus

viszonyokról a terepen gyűjtött anyagot törzsgyűjteménybe osztja be, ehhez ismernie kell a természettudományi szakág rendszerezésének alapjait, a fontosabb rendszertani kategóriákat, valamint növény- és állatmorfológiai ismeretekkel is rendelkeznie kell.

Konverzáls mellett feladata a preparálás, ez azt jelenti, hogy romlandó részeket eltávolítja az állatból. Rendelkezik a gyűjteményekben elhelyezett tömeganyag preparáláshoz szükséges kémiai ismeretekkel. Preparálás során egyszerűbb kémiai műveleteket végez el - méréseket, oldatokat készít-, fertőtleníti gomba- és rovarfertőzések ellen. Mérgező anyagokkal is dolgozik. A preparálási munkák következtében készülnek el a botanikai száraz és nedves preparátumok, növénytani metszetek, zoológiai száraz és nedves preparátumok, mikroszkópi tartós preparátumok. Továbbá őslénytani lelet kibontását, konzerválását, iszapolását, ápolását, embertani lelet tisztítását, konzerválását, csontanyag tisztítását végzi, elhelyezés előtt kezeli az ásványtani anyagokat, és vékonycsiszolatokat készít. Élő tenyészetek fenntartását végzi, különböző táptalajt készít és gondoz, alga- és gombatenyészetek átoltását végzi. A preparátori munka közben műanyagból öntvényeket, másolatokat készít, ha erre szükség van.

Részt vesz kiállítás rendezési munkálatokban, a kiállítás forgatókönyvének és kivitelezési tervének megfelelően kiállítási példányokat készít el és tart karban.

Közreműködik a tudományos vizsgálati eredmények publikálása során szükséges rajzok és fotódokumentáció elkészítésében.

A múzeumi preparátor munkája révén láthatunk a múzeumokban gyönyörű herbáriumi lapokat, gombapreparátumot, rovar, madár és kisemlős preparátumokat, szép közzettani vékonycsiszolatokat.

Milyen anyagokkal, eszközökkel kell dolgoznia?

A múzeumi preparátor a munkája során sokféle anyaggal dolgozik, növényekkel, kisemlősökkel, gombával, csontokkal, ásványtani anyagokkal, élő tenyészetekkel. Munkája során, a preparátumok elkészítéséhez és konzerválásához vegyszereket, oldószereket és anyagokat használ. A preparátori munka során műanyaggal, hőt fejlesztő eszközökkel is dolgozhat. Használ mikroszkópot, nagyítókat, preparáló eszközöket, fotógépet és számítógépet is a dokumentációk rögzítéséhez.

Hol végzi a munkáját?

Munkáját múzeumi munkaszobában, múzeumi raktárakban és gyűjtőhelyeken, így esetenként szabadban végzi, de a munkavégzés helyszíne belső. A munkafolyamat során a tevékenység általában egyéni, de bizonyos munkafolyamatok esetében, például gyűjtés esetén több ember együttműködése is lehetséges.

Munkája során kikkel kerül kapcsolatba, kikkel van dolga?

A múzeumi preparátor munkájára leginkább az önálló munkavégzés jellemző, de rendszeres munkakapcsolatban áll azokkal a kollégáival, akik a múzeumi gyűjtemény raktározásának és gondozásának területén dolgoznak. Így kapcsolatban áll a raktárvezetővel, muzeológusokkal, restaurátorokkal, a különböző múzeumok munkatársaival, biológussal, zoológussal, természettudományi kutatókkal, egyetemi oktatókkal, levéltári munkatársakkal.

Követelmények

Milyen fizikai igénybevétellel, megterheléssel jár a munkavégzés?

Munkaideje nagy részében ülőmunkát végez, melynél nélkülözhetetlen a karok, a kéz és az ujjak használata. A feladatok teljesítéséhez bizonyos esetben gyalogolnia, állnia kell. Alkalmanként a múzeumi anyagokat fel kell emelnie, cipelnie kell, de ez általában nem haladja meg az 5 kg-os súlyt. A görnyedés, térdelés, hajladozás sem ritka e munkakörben.

Milyen környezeti ártalmakkal, hátrányokkal járhat a szakma gyakorlása?

A múzeumi preparátor munkája során sokféle anyaggal és gyakran vegyszerekkel kerül kapcsolatba, amelyek lehetnek egészségre ártalmas anyagok is. Mivel munkáját zárt helyen végzi, - ahol be kell tartania a hő-, fény-, és páratartalomra vonatkozó előírásokat - fel kell készülnie arra az esetre, hogy kellemetlen viszonyok között végezze munkáját (hidegben, melegben, párás helyen, stb.).

A baleset veszélye is fennáll, az egészségre ártalmas vegyszerekkel dolgozik.

Milyen egészségügyi követelményeket támaszt ez a szakma?

Fontos tudni, hogy minden foglalkozásnak szigorú egészségügyi alkalmassági feltételei vannak.

A fontosabb szempontok közül néhányat kiemelünk, tájékoztató jelleggel:

- jó látás
- ép hallás,
- ép színlátás,
- teljes látótér és térlátás,
- karok, kezek, ujjak fokozott használata,
- fokozott figyelem.

A foglalkozás gyakorlása során felmerülő kockázati tényezők:

- allergizáló anyagok,
- vegyi anyagok használata.

Milyen egyéb tulajdonságok megléte kedvező ebben a szakmában?

A múzeumi gyűjtemény- és raktárkezelő munkájához szükséges legfontosabb képessége a kézügyesség. A formák pontos megkülönböztetésének képessége segít a terepen begyűjtött anyagok elemzéséhez, és azonosításához szükség van a jó formaészlelésre, hogy apró részleteket felismerjen és megkülönböztessen. A preparátumok elkészítésénél fontos, hogy a felszíni hibákat felismerje, korrigálja. Miután igen sokféle nagyságú anyaggal dolgozik, ujjügyesség, szem-kéz koordináció jó szintje is segíti a munkavégzésben. A pontos precíz és szép preparátumok elkészítéséhez szüksége van, a kézügyességre, a pontos mozdulatok kivitelezése érdekében fontos a látás és a kézmozgás összehangolása. Gyors és pontos ujjmozdulatok segítik a munkáját, az apró növények, gombák tisztítása, konzerválása, ragasztása, vágása közben.

A térbeli tájékozódás képessége a gyűjtő utakon előny, valamint könnyedén kell eligazodnia a múzeumi elhelyezett gyűjtemények között, a nyilvántartás alapján meg kell találnia a pontos raktári lelőhelyet. A preparátumok esztétikus kivitelezéséhez fontos, hogy jól felmérje a rendelkezésre álló térbeli viszonyokat, a helyszükségletet. A gyűjteményi anyag ellenőrzése, mozgatása, áthelyezése esetén szintén fontos, hogy jól ítélje meg a térbeli viszonyokat, és képzeletben mozgatni tudja azokat.

Milyen tantárgyakban kell jó eredményt elérni ehhez a szakmához?

Elsősorban biológiából, kémiából kell jól teljesítenie, ezek ismeretanyagának elsajátítása fontos az eredményes munkavégzéshez. Emellett a gyakorlati jellegű feladatokat is eredményesen kell végezni.

Milyen érdeklődési kör a leelőnyösebb ebben a szakmában?

Szereti, ha világos szabályok szerint dolgozik és szereti a rendet, a rendszert maga körül. Előnyben részesíti az ismétlődő feladatokat, amely mentes a váratlan helyzetektől. Szereti, ha felügyelet és irányítás mellett dolgozhat, meghatározott utasítások szerint, és képes ezek betartására. Munkáját mindig precízen elvégzi.

Szeret tárgyakkal, dolgokkal foglalkozni. Fontos, hogy különböző anyagokat fogjon a kezébe, érdekli a tárgyak elkészítésének módja, szereti felfedezni, hogyan működnek a dolgok, de kedveli az élő természeti környezetet is. Általában szereti látni munkája kézzelfogható eredményét.

Szakképzés

A múzeumi preparátor szakképesítés célja olyan szakemberek képzése, akik a gyűjteményi tömeganyag preparálását, a gyűjtemények kezelését végzik muzeológus irányítása mellett.

Előképzettség

A képzésben való részvétel előfeltétele középiskolai érettségi.

Képzési idő

A képzés 70 százalékában gyakorlati oktatás folyik.

A képzés időtartama 400 óra.

A képzés elméleti és gyakorlat tárgyai

Múzeumok története; a muzeológia általános alapfogalmai; a múzeumok munkája; a hazai múzeumrendszer; a múzeumok a gyűjteményei és szervezeti felépítése; biológiai anyag rendszerezésének alapjai; gyűjteményekben elhelyezett tömeganyag preparálására, megőrzésére vonatkozó ismeretek; kémiai ismeretek; munka-, baleset- és tűzvédelem követelmények; valamint a fertőzés-megelőzés és méregkezelés szabályai.

A szakképesítés vizsgakövetelménye

A szakmai vizsga szóbeli és gyakorlati vizsgarészből áll.

Szóbeli vizsga: A szóbeli vizsgakérdéseket a központi tételsor tartalmazza, amely felöleli a képzés teljes elméleti ismeretanyagát.

Gyakorlati vizsga: A szakmai vizsgát szakmai gyakorlat előzi meg.

A gyakorlati vizsga témakörei: egy herbáriumi lap elkészítése, egy gombapreparátum elkészítése, egy rovar preparálása gyűjteményi és kiállítási célra, egy madár preparálása, egy kisemlős preparálása, egy közzettani vékonycsiszolat elkészítése.

A szakképesítés OKJ azonosító száma: 52 8425 03

Kapcsolódó foglalkozások

Muzeológus,

Restaurátor

Múzeumi gyűjtemény és raktárkezelő,

Műtárgyvédelmi asszisztens.

A szakképesítéssel betölthető munkakörök

Preparátor,

Konzervátor.

A szakmával kapcsolatos további információk részletesen a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet: www.nive.hu honlapján található, Szakképzési dokumentumok címszó alatt.

Szakmai gyakorlat és szakmai továbbképzés az Európai Unióban

Az alábbi honlapon különböző nemzeti és nemzetközi oktatási-képzési pályázati programok találhatók. Így többek között az Európai Bizottság Socrates oktatási, és Leonardo da Vinci szakképzési programjai, valamint a felsőoktatásban résztvevők közép-európai CEEPUS programja.

A honlap információt nyújt a felsőoktatási rendszereket támogató Tempus III. és az Erasmus Mundus programokról, valamint az Európai Unió Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramjának lehetőségeiről.

Elérhetőség: www.tka.hu

Kereseti lehetőségek:

Az egyes foglalkozások átlagkereseti statisztikáját – több évre visszamenőleg – az Állami Foglalkoztatási Szolgálat honlapján teszi közzé, a Statisztika menüpontban (egyéni bérek és keresetek statisztikája).

Elérhetőség: www.afsz.hu

Elhelyezkedési lehetőségekről tájékozódhat az Állami Foglalkoztatási Szolgálat kirendeltségein, a www.afsz.hu internetes elérhetőségen, vagy mobiltelefonon a <http://wap.afsz.hu> linken.

Kiadja: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal
Felelős kiadó: Pirisi Károly főigazgató

Ez a kiadvány az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával 2005-ben készült. Aktualizálva 2008-ban.
A jelen dokumentum tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Bizottság a tárgyra vonatkozó hivatalos véleményét.